

Protocol contra les agressions masclistes i LGTBfòbiques a la Festa Realitat

1. INTRODUCCIÓ

L'article 15.2 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya estableix que totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, i tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal. No obstant això, aquesta proclama d'una societat segura i lliure de riscos i amenaces i l'exigència de la dignitat en el tracte i en les condicions de desenvolupament de la personalitat de les persones que hi viuen, no sempre s'assoleix amb plena efectivitat, ja que les dones i les persones del col·lectiu LGTBIQ+ són l'objectiu de la violència masclista i discriminacions. Cal remarcar, però, que no es tracta únicament de persones o col·lectius concrets que exerceixen aquesta violència, sinó que es tracta d'una xacra de caràcter estructural i sistèmica, que afecta i impregna tots els àmbits i capes de la societat.

Aquest protocol sorgeix de la voluntat d'assegurar que la Festa Realitat sigui un espai segur per a totes. Conté les definicions dels conceptes que estem utilitzant quan ens referim a agressions masclistes i com hem d'actuar quan en presenciem una o quan rebem una denúncia.

2. CONCEPTES

2.1. Violència masclista

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista defineix la violència masclista com "la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloses les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat".

2.2. Violència sexual

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista defineix la violència sexual com "qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora pugui tenir amb la dona o la menor una relació conjugal, de parella, afectiva o de parentiu".

Tipologies de violències sexual:

- Agressió sexual

La Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista defineix l'agressió sexual com "consisteixen en l'ús de la violència física i sexual exercida contra les dones i les menors d'edat que és determinada per l'ús premeditat del sexe com a arma per a demostrar poder i abusar-ne."

- Violació

És una modalitat agreujada d'agressió sexual, tipificada a l'article 179 del Codi Penal, per als casos en què, a més d'utilitzar la violència o la intimidació, hi hagi accés carnal, és a dir, penetració per via vaginal, anal o bucal o introducció d'objectes per via vaginal o anal.

- Abús sexual

Tal com es recull actualment a l'article 181 del Codi Penal, consisteix a fer actes que atempten contra la llibertat i indemnitat sexual, sempre que no s'utilitzi violència ni intimidació, però tampoc hi hagi el consentiment lliure i vàlid de la persona agredida. Es tracta, doncs, d'una acció on es pressiona o s'obliga algú a fer quelcom sexual que no vol fer, sense el seu consentiment. Es considera que no hi ha consentiment vàlid quan:

- Es tracti de persones privades de sentit, o s'abusa del trastorn mental de la víctima, o s'utilitzen fàrmacs, drogues o altres substàncies que anul·lin la seva voluntat.
- L'abusador es preval de la seva situació de superioritat manifesta respecte de la víctima.

- Exhibicionisme

L'article 185 del Codi Penal preveu com a delicte la conducta de qui executi o faci executar a una altra persona actes d'exhibició obscena davant de menors d'edat o incapaces. Per tant, si els actes d'exhibició obscena es cometen davant de persones majors d'edat, es tractarà de conductes que no es poden sancionar ni perseguir segons el Codi Penal.

- Assetjament sexual
 - a) Assetjament sexual tipificat a l'article 184 del Codi Penal com a delicte contra la llibertat sexual quan se sol·liciten favors de naturalesa sexual, per al qui sol·licita o per a un tercer, en l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, i amb això es provoca en la víctima una situació objectivament i greument intimidatòria, hostil o humiliant.
 - b) L'assetjament sexual no previst al Codi Penal, el qual estaria constituït per la mateixa conducta descrita a l'article 184 del Codi Penal, però fora de l'àmbit d'una relació laboral, docent o de prestació de serveis, continuada o habitual, i amb això provoca en la víctima una situació objectivament i greument intimidatòria o humiliant.

L'assetjament sexual no penal, actualment, es pot denunciar i sancionar com a infracció administrativa lleu prevista a l'article 37.5 de la Llei orgànica 4/2015, de 30 de març, de protecció de la seguretat ciutadana.

2.3. Discriminació directa

La Llei 4/2023, de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI defineix la discriminació directa com “situació en què es troba una persona o grup en què s'integra que sigui, hagi estat o pogués ser tractada de manera menys favorable que unes altres en situació anàloga o comparable per raó d'orientació sexual i identitat sexual, expressió de gènere o característiques sexuals.”

Es considerarà discriminació directa la denegació d'ajustos raonables a les persones amb discapacitat. A aquest efecte, s'entén per ajustos raonables les modificacions i adaptacions necessàries i adequades de l'ambient físic, social i actitudinal que no imposin una càrrega desproporcionada o indeguda, quan es requereixin en un cas particular de manera eficaç i pràctica, per a facilitar l'accessibilitat i la participació i garantir a les persones amb discapacitat el gaudi o exercici, en igualtat de condicions amb les altres, de tots els drets.

2.4. Discriminació indirecte

La Llei 4/2023, de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI defineix la discriminació indirecta com “quan una disposició, criteri o pràctica aparentment neutres ocasiona o pot ocasionar a una o diverses persones un desavantatge particular respecte a altres per raó d'orientació sexual, i identitat sexual, expressió de gènere o característiques sexuals.”

2.5. Discriminació múltiple i interaccional

La llei 4/2023, de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI defineix la discriminació múltiple com “quan una persona és discriminada, de manera simultània o consecutiva, per dues o més causes de les previstes en aquesta llei, i/o per una altra causa o causes de discriminació previstes en la Llei 15/2022, de 12 de juliol, integral per a la igualtat de tracte i la no discriminació”.

La discriminació interseccional com “Es produeix discriminació interseccional quan concorren o interactuen diverses causes compreses en l'apartat anterior, generant una forma específica de discriminació.”

2.6. Assetjament discriminatori

La llei 4/2023, de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI defineix l'assetjament discriminatori com “qualsevol conducta realitzada per raó d'alguna de les causes de discriminació previstes en aquesta llei, amb l'objectiu o la conseqüència d'atemptar contra la dignitat d'una persona o grup en què s'integra i de crear un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.”

2.7. Discriminació per associació i discriminació per error

La llei 4/2023, de febrer, per la igualtat real i efectiva de les persones trans i per la garantia dels drets de les persones LGTBI defineix discriminació per associació i discriminació per error quan “existeix discriminació per associació quan una persona o grup en què s'integra, a causa de la seva relació amb una altra sobre la qual concorri alguna de les causes de discriminació per raó d'orientació i identitat sexual, expressió de gènere o característiques sexuals, és objecte d'un tracte discriminatori.

La discriminació per error és aquella que es funda en una apreciació incorrecta sobre les característiques de la persona o persones discriminades.”

El Protocol concreta les conductes que, sense configurar una llista tancada, es consideren incloses en les infraccions administratives abans esmentades.

Aquestes conductes són:

- Exhibicionisme obscè davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitats necessitats d'especial protecció.
- Masturbació en espais públics o oberts al públic davant de persones adultes, sempre que no siguin discapacitats necessitats d'especial protecció.
- Injúria sexual.
- Seguiment puntual i obscè d'una persona o grup de persones.
- Captar imatges de parts íntimes del cos d'una persona.
- Acorralament amb finalitat sexual.
- Altres conductes que impliquin vexació sexual

Per poder denunciar alguna d'aquestes conductes, caldrà que, a més que es produeixi una de les conductes descrites, es donin els requisits necessaris esmentats a l'apartat "Requisits per interposar denúncia per infracció administrativa" (pàgina 11).

3. ÀMBIT D'APLICACIÓ

Tenint en compte els conceptes explicats anteriorment, l'objectiu d'aquest Protocol és establir pautes d'actuació per prevenir situacions de violències sexuals en entorns d'oci i per actuar si s'acaben produint. Es fa un èmfasi especial en aquelles violències sexuals no constitutives de delictes, ja que són les que, fins ara, han rebut menys atenció amb caràcter general i, també, des de l'àmbit de la seguretat.

El Protocol és aplicable:

- a) Als il·lícits penals o administratius que sancionin conductes que atemptin contra la llibertat i indemnitat sexuals de les persones, amb independència que la víctima o el presumpte agressor siguin un home o una dona.
- b) A tots els establiments, entitats públiques o privades i persones que organitzin o promoguin activitat d'oci, i també a les empreses de seguretat i a les proveïdores de serveis de personal que s'adhereixin al Protocol mitjançant el procediment d'adhesió que establirà el Departament d'Interior.
- c) A les persones que, en exercici de les funcions que contractualment o legalment tenen encomanades, presten els seus serveis en el si de l'activitat d'oci, o intervenen una vegada s'han

produït incidents amb afectació a la seguretat, i que totes elles, cadascuna dins el marc de les seves atribucions, poden incidir en la prevenció, detecció o resposta davant les violències sexuals.

4. PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

4.1. Prevenció

Les entitats adherides al Protocol han de dur a terme accions d'informació, publicitat, formació i sensibilització en l'àmbit de les violències sexuals per tal d'impedir aquest tipus de conductes, i també han d'adoptar les mesures adients per tal de detectar possibles situacions o factors de risc.

4.2. Atenció prioritària a la persona agredida

Sempre que es produeix una situació de violència sexual o de discriminació, s'ha de garantir que les primeres actuacions vagin encaminades a assegurar l'atenció adequada, individualitzada i necessària per a la persona agredida, assetjada o discriminada.

4.3. Respecte a la decisió de la persona agredida

Davant una situació de violència sexual i discriminació, s'ha d'informar la víctima, de manera clara i comprensible, sobre la seva situació i futures conseqüències per tal que pugui prendre les decisions que correspongui de manera lliure i tranquil·la. En tot cas, s'ha de respectar la seva decisió de denunciar o no denunciar els fets, si bé s'haurà de tenir un tracte especial si la víctima és menor d'edat, incapacitada o necessitada d'especial protecció.

4.4. Universalitat

S'ha de garantir l'aplicació del Protocol i l'atenció a totes les persones de manera igualitària i sense cap mena de discriminació, com també cal garantir l'accés als serveis de prevenció, detecció, atenció i recuperació a totes aquelles persones que els puguin necessitar.

4.5. Diversitat

El Protocol ha de respondre adequadament a les diferents necessitats que plantegen les múltiples realitats sexuals, de gènere, de diversitat funcional, culturals, d'ètnia o religió que conformen el teixit social de Catalunya.

4.6. Confidencialitat

Les persones i professionals que intervinguin en l'aplicació d'aquest Protocol han de guardar secret respecte dels fets i les dades de què tinguin coneixement en virtut del Protocol per tal de garantir la privacitat i el dret a la protecció de les dades personals, tant de les persones afectades com dels presumptes autors dels fets.

4.7. Formació i especialització

Les persones que intervinguin en l'aplicació del Protocol hauran de tenir la formació i sensibilització adequades en l'àmbit de la violència masclista i de les violències sexuals. La formació i l'especialització hauran de ser les adequades segons les funcions i responsabilitats atribuïdes del Protocol.

4.8. Coordinació

S'ha de vetllar per garantir l'adequada coordinació, complementarietat i coherència entre els diferents actors i institucions implicades en l'aplicació d'aquest Protocol per tal de prevenir les violències sexuals, així com per donar-li una resposta eficaç i evitar la revictimització de la persona agredida quan s'hagi produït un situació de violència sexual.

4.9. Publicitat

Els actors que intervenen en l'aplicació d'aquest Protocol han de donar publicitat a la seva existència, com també donaran publicitat i visibilitat als diferents espais, instruments, persones i serveis que estiguin relacionats amb l'aplicació del Protocol.

5. ACTUACIONS EN RELACIÓ AMB LES PERSONES IMPLICADES EN EPISODIS DE VIOLÈNCIES SEXUALS: PERSONES AGREDIDES I PRESUMPTES AGRESSORS

5.1 Accions preventives que ha de fer l'organització de l'activitat

a) Formació del personal:

Les diferents categories del personal que organitza, promou, presta els seus serveis o participa en el desenvolupament de l'activitat d'oci ha de rebre formació específica en l'àmbit

de les violències sexuals (incloent-hi la perspectiva de gènere i LGTBIQ+) i en l'aplicació d'aquest Protocol per poder prevenir possibles situacions de violència sexual, així com per intervenir de la manera més adequada possible en el cas que es produeixi una situació d'aquest tipus.

b) Campanyes d'informació i sensibilització adreçades a la ciutadania:

- S'ha de donar a conèixer a la ciutadania l'existència i l'aplicació d'aquest Protocol.
- S'ha de mostrar visiblement en els espais d'oci que no es toleraran actituds de violència masclista o sexual mitjançant, entre altres possibles instruments, cartells visibles, pancartes, pamflets, etc. A més, s'ha d'informar de l'existència, ubicació i funcions dels punts d'informació i atenció a les persones afectades (punt lila).

c) Mesures de prevenció situacional:

- Els organitzadors de l'activitat d'oci han d'analitzar els diferents espais de les seves instal·lacions, així com els espais públics que conformen l'entorn de l'activitat, per identificar possibles zones de risc que puguin propiciar la comissió de violències sexuals, ja sigui perquè es tracta de zones apartades, amb poca visibilitat, amb condicions de manca d'il·luminació, o que dificulten poder demanar ajuda en cas de patir algun fet, etc.
- En la mesura del possible, s'hauria d'adoptar mesures compensatòries dels riscos detectats, ja sigui reforçant la il·luminació, fent verificacions en aquestes zones, etc. en funció de les característiques dels llocs i dels riscos detectats.
- La resta de persones de l'organització hauran de conèixer els riscos relacionats amb aquests espais per tal que puguin estar atents a possibles incidents.

d) Punts d'informació i atenció a les persones agredides (punt lila):

- El punt lila ha de ser el punt de referència en l'activitat d'oci en l'àmbit de la violència masclista i de violència sexual. Aquest punt lila representarà al partit i, per tant, poden activar, entre altres persones, aquest Protocol quan sigui procedent.
- L'organització ha d'establir al punt lila en un lloc estratègic de l'espai d'oci, ben indicat, visible, accessible per a persones amb diversitat funcional i amb un espai reservat, tranquil i confortable per acollir i atendre adequadament les persones agredides, assetjades o discriminades.

- En el cas que hi hagi punt sanitari, s'ha de garantir, en la mesura del possible, que estiguin propers per si cal prestar serveis de manera coordinada i conjunta.
- És recomanable que al punt lila hi hagi entre 2 i 3 persones i als quals s'ha de garantir la formació i sensibilització en matèria de gènere i violència masclista.
- Les persones del punt lila han d'actuar amb calma i assertivitat, mantenir la confidencialitat, fer saber a la persona agredida que es respectarà sempre la seva voluntat de denunciar o no els fets i que la prioritat és atendre les seves necessitats, oferint-li una escolta activa i sense judicis de valor i li han de donar el suport emocional i físic adient.
- Hauran de disposar de material per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

5.2 Instruccions d'atenció a la persona agredida

- a) Si ha estat víctima d'un delictes contra la llibertat sexual i indemnitat sexual:
- S'ha d'atendre la víctima com més aviat millor i se n'ha de garantir la seguretat.
 - S'ha d'avisar la persona responsable de l'atenció a les persones afectades i s'ha d'acompanyar la víctima a l'espai habilitat per a aquests casos (punt lila).
 - S'ha de demanar a la persona agredida si té alguna persona de confiança a l'espai perquè l'acompanyi.
 - S'ha d'informar la persona agredida que pot rebre assistència mèdica d'urgència i també que pot denunciar els fets ocorreguts.
 - La persona responsable d'atendre a les persones afectades per violència sexual ha de trucar al telèfon 112 per sol·licitar els serveis policials i, si escau, els serveis mèdics corresponents. La persona responsable ha de recollir el màxim d'informació possible de la persona agredida per traspassar-la al cos de policia que es desplaçarà al lloc dels fets.
- La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus Protocols operatius aplicables als fets constitutius de delictes que, en els casos de les persones majors d'edat, tenen en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts. Si la persona agredida és menor d'edat, els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.
- Si no vol ser atesa pels serveis mèdics d'urgència, se li ha d'explicar que té l'opció de rebre suport emocional i mèdic ordinari i se l'ha d'informar de quin és l'hospital de referència.

- Si, atenent les circumstàncies del cas concret, la víctima no pot ser informada ni decidir adequadament, s'ha d'avisar els serveis mèdics perquè l'assisteixin.
 - Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.
- b) Si ha estat víctima d'una infracció administrativa d'assetjament sexual prevista en aquest protocol:
- S'ha d'avisar la persona responsable de l'atenció a la persona agredida i, si la víctima ho vol, se l'ha d'acompanyar a l'espai habilitat per a aquests casos (punt lila).
 - S'ha de demanar a la persona agredida si té alguna persona de confiança a l'espai perquè l'acompanyi.
 - Si la conducta constitutiva d'assetjament compleix els requisits per interposar denúncia per infracció administrativa (pàgina 11). S'ha d'avisar per fer la denúncia als membres de la Policia de Catalunya competents. Si la persona agredida és menor d'edat, caldrà incloure a l'acta de denúncia les dades de contacte del seu tutor o representant legal i fer les gestions per comunicar-li la interposició de la denúncia, en el moment que es consideri escaient i sempre abans que la denúncia sigui tramesa a l'òrgan sancionador corresponent. Així mateix, s'ha d'avisar el tutor o representant legal de la menor d'edat si les circumstàncies de vulnerabilitat ho fan necessari.
 - Si no es donen els requisits esmentat en l'apartat requisits per interposar denúncia per infracció administrativa (pàgina 11), per poder fer la denúncia i la víctima vol abandonar el lloc, s'ha d'intentar que marxi acompanyada d'una amabat. Si vol romandre a l'espai, se li ha d'oferir un lloc segur on es pugui sentir còmoda i segura.
 - Si la persona assetjada està afectada per un elevat consum d'alcohol o altres substàncies, se li ha d'oferir un lloc segur on pugui romandre tranquil·lament fins que es recuperi o la possibilitat de marxar en condicions de seguretat.
 - Se li ha de donar informació per escrit sobre els recursos de la xarxa especialitzada de violència que correspongui al seu municipi o, com a mínim, de la Línia d'atenció contra la violència masclista de l'Institut Català de les Dones, amb el telèfon 900 900 120.

5.3 Actuació davant el presumpte agressor

- a) Si els fets són constitutius de delictes, s'han de posar en coneixement de la Policia de Catalunya mitjançant el telèfon 112. La Policia de Catalunya actuarà d'acord amb els seus

protocols operatius aplicables als fets constitutius de delictes, que en els casos de les persones majors d'edat tenen sempre en compte la voluntat de la persona agredida de denunciar o no els fets ocorreguts.

Si la persona presumptament responsable és menor d'edat, els cossos policials actuaran d'acord amb la legislació vigent i la normativa interna competent en matèria de menors.

La prioritat és l'atenció de la víctima i les seves necessitats.

- b) Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest protocol i, a més es donen els requisits esmentat en l'apartat requisits per interposar denúncia per infracció administrativa (pàgina 11), entre els quals figura la voluntat de la persona agredida de denunciar administrativament el presumpte agressor, s'ha d'avisar els membres de la Policia de Catalunya, mitjançant el telèfon 112, per procedir a efectuar la denúncia corresponent.
- c) Si els fets són constitutius d'una infracció administrativa d'assetjament sexual inclosa en aquest Protocol, però no es donen el requisits esmentat en l'apartat requisits per interposar denúncia per infracció administrativa (pàgina 11), s'ha de requerir al presumpte agressor dels fets que cessi en el seu comportament i se li ha de requerir que abandoni el lloc de manera voluntària.

En cas que no ho faci, la persona responsable de l'activitat el pot expulsar de conformitat amb el que preveu la normativa d'espectacles i activitats recreatives i, si cal, ha d'avisar la policia per a la seva expulsió forçosa.

6. REQUISITS PER INTERPOSAR DENÚNCIA PER INFRACCIÓ ADMINISTRATIVA

Quan els efectius dels cossos de seguretat denuncien alguna infracció administrativa que han presenciada, el marc legal vigent els atorga el principi de veracitat, de manera que la seva declaració es considera un element probatori que permet la instrucció del procediment administratiu. Ara bé, per l'objecte d'aquest Protocol i atès el tipus de conductes descrites anteriorment, és possible que no totes les denúncies que es presentin siguin de fets observats directament per la policia.

Per aquest motiu, s'estableixen un requisits per poder formular la denúncia, de manera que es garanteix l'existència d'un inici racional de prov de càrrec suficient per desvirtuar la presumpció d'innocència. En qualsevol cas, és necessari:

- Que la víctima estigui identificada i vulgui denunciar.
- Que el presumpte autor estigui identificat o sigui identificable.

Si es donen aquests requisits, es pot formular la denúncia administrativa, i han de ser els efectius de la policia els qui redactin la denúncia.

A més, si els efectius policials no han observat de manera directa la infracció denunciada és especialment rellevant però no indispensable:

- Que hi hagi un testimoni “qualificat”, com ara persones treballadores de l’activitat o persones contractades per l’organitzador de l’activitat (per exemple personal del punt lila) o altres clients que puguin tenir la consideració de tercers imparcials.
- Que hi hagi imatges enregistrades relatives als fets, captades per l’establiment o per qualsevol assistent.